

Εισαγωγή

Στο τεύχος αυτό εξετάζονται εξαρτητικές συμπεριφορές άλλες από τη χρήση ουσιών και συγκεκριμένα η υπερβολική χρήση ηλεκτρονικών συσκευών και του διαδικτύου καθώς και ο τζόγος.

Αρκετό ενδιαφέρον έχει δοθεί τα τελευταία χρόνια στις επιπτώσεις που έχει στην υγεία ο αυξανόμενος χρόνος που οι έφηβοι αφιερώνουν μπροστά από την οθόνη ηλεκτρονικών συσκευών, όπως τηλεόρασης, ηλεκτρονικών υπολογιστών, έξυπνων τηλεφώνων, κονσόλων παιχνιδιών κτλ. Τα στοιχεία πολλών μελετών συναινούν στο ότι η υπερβολική χρήση ηλεκτρονικών συσκευών συνδέεται με την εμφάνιση σωματικών ενοχλήσεων (κεφαλαλγία, πόνος στη μέση)¹, τον περιορισμό της σωματικής άσκησης², την αύξηση βάρους και την παχυσαρκία, τις βίαιες ή επιθετικές συμπεριφορές³, τη χρήση ουσιών⁴, την πρόωμη έναρξη καπνίσματος και χρήσης αλκοόλ, την πρόωμη έναρξη σεξουαλικής ζωής. Ειδικά για την τηλεόραση, η Αμερικανική Παιδιατρική Ακαδημία συνιστά οι γονείς να μην επιτρέπουν στα παιδιά τους να βλέπουν τηλεόραση για περισσότερο από δύο ώρες ημερησίως.

Τα τελευταία χρόνια η ενασχόληση των εφήβων με τον τζόγο αναγνωρίζεται διεθνώς ως ένα σημαντικό ζήτημα δημόσιας υγείας⁵. Αν και το νομικό πλαίσιο στις περισσότερες χώρες δεν επιτρέπει στους εφήβους να στοιχηματίζουν χρήματα, από έρευνες προκύπτει ότι ποσοστό που φτάνει έως και το 80% των εφήβων έχουν ασχοληθεί με τον τζόγο κάποια στιγμή στη ζωή τους, ενώ ποσοστό περίπου 10-15% βρίσκονται σε κίνδυνο για εξάρτηση από τον τζόγο⁶.

Πανελλήνιο αντιπροσωπευτικό δείγμα 4.141 μαθητών ηλικίας 11, 13 και 15 ετών ρωτήθηκαν το 2014 σχετικά με τη συχνότητα ενασχόλησης τους με ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη και τον τζόγο. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται ακολούθως για το σύνολο των μαθητών, ανά φύλο, ηλικία, και, όπου είναι δυνατόν, διαχρονικά. Σχολιάζονται μόνο οι στατιστικά σημαντικές διαφορές (επίπεδο σημαντικότητας $p < 0,01$).

Χρόνος μπροστά στην οθόνη (screen-time)

Οι έφηβοι ρωτήθηκαν για τις ώρες που περνούν την ημέρα –ξεχωριστά για καθημερινές και Σαββατοκύριακα– μπροστά σε διάφορες ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη για την παρακολούθηση ταινιών ή βίντεο (είτε στην τηλεόραση και σε dvd είτε στο ίντερνετ), την ενασχόληση με ηλεκτρονικά παιχνίδια (video games) και την ενασχόληση με ηλεκτρονικές συσκευές (ηλεκτρονικό υπολογιστή, έξυπνο κινητό, ταμπλέτα κτλ.) για άλλους λόγους, όπως συγγραφή εργασίας, αναζήτηση πληροφοριών, κοινωνική δικτύωση, επικοινωνία με φίλους κτλ.

Περισσότεροι από τους μισούς εφήβους ηλικίας 11, 13 και 15 ετών (54,5%) απάντησαν το 2014 ότι περνούν, κατά μέσο όρο, τουλάχιστον 5 ώρες την ημέρα σε ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη, τα αγόρια σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό από τα κορίτσια (60,3% και 48,7%, αντίστοιχα). Οι έφηβοι αναφέρουν ότι, συνολικά, αφιερώνουν στην οθόνη 2,5 ώρες την ημέρα περισσότερο χρόνο τα Σαββατοκύριακα από ό,τι τις καθημερινές. Τουλάχιστον 2 ώρες την ημέρα παρακολουθούν ταινίες ή βίντεο τρεις στους πέντε εφήβους (59,7%), παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια ένας στους τρεις (36,1%) και περνούν χρόνο στην οθόνη για άλλους λόγους δύο στους πέντε εφήβους (43,4%) (Γράφημα 1).

¹ Torsheim, T., Eriksson, L., Schnohr, C. W., Hansen, F., Bjarnason, T., & Valimaa, R. (2010). Screen-based activities and physical complaints among adolescents from the Nordic countries. *BMC Public Health*, 10, 324. doi: 10.1186/1471-2458-10-324.

² Iannotti, R. J., Janssen, I., Haug, E., Kololo, H., Annaheim, B., & Borraccino, A. (2009). Interrelationships of adolescent physical activity, screen-based sedentary behaviour, and social and psychological health. *International journal of public health*, 54(2): 191-198.

³ Christakis, D. A., & Zimmerman, F. J. (2007). Violent television viewing during preschool is associated with antisocial behavior during school age. *Pediatrics*, 120(5): 993-999.

⁴ Carson, V., Pickett, W., & Janssen, I. (2011). Screen time and risk behaviors in 10-to 16-year-old Canadian youth. *Preventive Medicine*, 52(2): 99-103.

⁵ Blinn-Pike, L., Worthy, S. L., & Jonkman, J. N. (2010). Adolescent gambling: A review of an emerging field of research. *Journal of Adolescent Health*, 47(3): pp. 223-236.

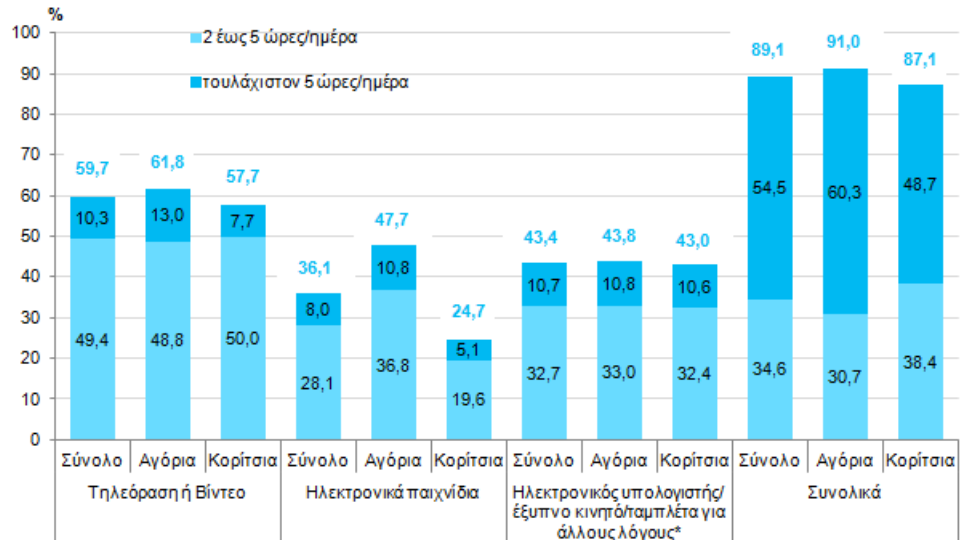
⁶ Derevensky J & Gupta R. (2000). Prevalence estimates of adolescent gambling: A comparison of the SOGS-RA, DSM-IV-J, and the G.A. 20 Questions. *Journal of Gambling Studies*, 16(2-3): 227-251.

Αγόρια και κορίτσια διαφέρουν σημαντικά στο χρόνο που αφιερώνουν σε ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη. Τα αγόρια αναφέρουν παρακολούθηση τηλεόρασης ή βίντεο για τουλάχιστον 5 ώρες την ημέρα, σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό (13,0%) από ό,τι τα κορίτσια (7,7%). Επιπλέον, τα αγόρια παίζουν σε ηλεκτρονικές κονσόλες τουλάχιστον 2 ώρες την ημέρα σε σχεδόν διπλάσιο ποσοστό (47,7%) από ό,τι τα κορίτσια (24,7%). Ωστόσο, τα δύο φύλα δεν διαφέρουν σημαντικά στο χρόνο που αφιερώνουν στην ενασχόληση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ή άλλη συσκευή για ενημέρωση, κοινωνική δικτύωση κτλ (Γράφημα 1).

Ο χρόνος που αφιερώνουν οι 11χρονοι σε ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη –τόσο συνολικά, όσο και στα επιμέρους είδη ενασχόλησης (τηλεόραση ή βίντεο, ηλεκτρονικά παιχνίδια, ενημέρωση ή κοινωνική δικτύωση κτλ)– είναι σημαντικά λιγότερος συγκριτικά με τους εφήβους ηλικίας 13 και 15 ετών. Οι 15χρονοι αναφέρουν ενασχόληση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ή άλλη συσκευή για ενημέρωση, κοινωνική δικτύωση κτλ για τουλάχιστον 2 ώρες την ημέρα σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό από τους μαθητές μικρότερης ηλικίας (57,1% οι 15χρονοι, 49,0% οι 13χρονοι και 24,3% οι 11χρονοι), ενώ οι 13χρονοι αναφέρουν σε υψηλότερο ποσοστό (43,7%) ενασχόληση με ηλεκτρονικά παιχνίδια σε σύγκριση τόσο με τους μικρότερους (27,8%) όσο και με τους μεγαλύτερους (36,4%) εφήβους (Γράφημα 2).

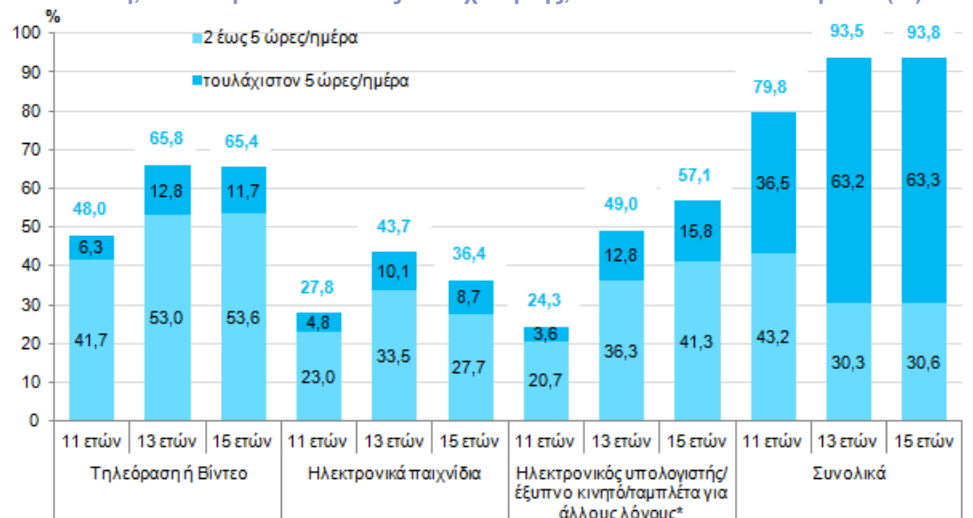
Διαχρονικά, δεν μεταβάλλεται σημαντικά το ποσοστό των εφήβων που αφιερώνουν τουλάχιστον 2 ώρες την ημέρα σε κάποιο ηλεκτρονικό μέσο. Ωστόσο, το σχετικό ποσοστό μειώνεται σημαντικά από το 2010 στο 2014 στα αγόρια (από 93,7% το 2010 σε 91,0% το 2014) και στους 11χρονους μαθητές (από 86,3%

Γράφημα 1. Έφηβοι που αφιερώνουν υπερβολικό χρόνο σε ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη, ανά διάρκεια και είδος ενασχόλησης, στο σύνολο και ανά φύλο (%)

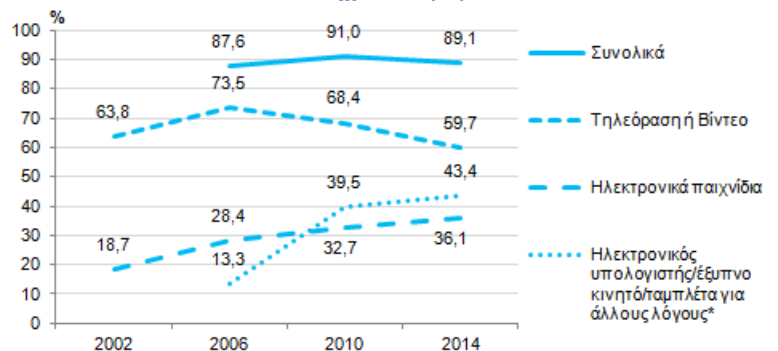
* Συγγραφή εργασίας, αναζήτηση πληροφοριών, κοινωνική δικτύωση, επικοινωνία με φίλους κτλ.
Πηγή: ΕΠΙΨΥ | Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων μαθητών – HBSC/WHO, 2014

Γράφημα 2. Έφηβοι που αφιερώνουν υπερβολικό χρόνο σε ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη, ανά διάρκεια και είδος ενασχόλησης, στο σύνολο και ανά ηλικία (%)

* Συγγραφή εργασίας, αναζήτηση πληροφοριών, κοινωνική δικτύωση, επικοινωνία με φίλους κτλ.
Πηγή: ΕΠΙΨΥ | Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων μαθητών – HBSC/WHO, 2014

Γράφημα 3. Έφηβοι που αφιερώνουν υπερβολικό χρόνο σε ηλεκτρονικές συσκευές με οθόνη, ανά είδος ενασχόλησης, διαχρονικά (%)

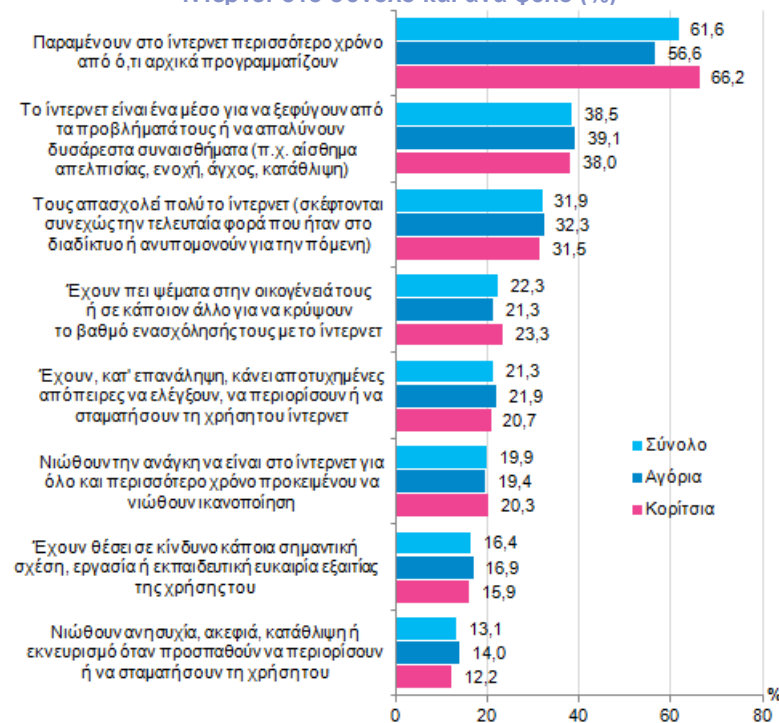

* Συγγραφή εργασίας, αναζήτηση πληροφοριών, κοινωνική δικτύωση, επικοινωνία με φίλους κτλ.
Πηγή: ΕΠΙΨΥ | Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων μαθητών – HBSC/WHO, 2014

το 2010 σε 79,8% το 2014) (δε φαίνεται σε γράφημα). Εξετάζοντας τις διαχρονικές τάσεις στον χρόνο που αφιερώνεται από τους εφήβους στις επιμέρους δραστηριότητες με τα ηλεκτρονικά μέσα φαίνεται ότι, μεταξύ 2006 και 2014, από τη μία μειώνεται σημαντικά ο χρόνος παρακολούθησης τηλεόρασης ή βίντεο (από 73,5% το 2006 σε 59,7% το 2014), ενώ από την άλλη αυξάνεται ραγδαία η ενασχόληση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ή άλλες ηλεκτρονικές συσκευές για ενημέρωση ή κοινωνική δικτύωση κτλ (από 13,3% το 2006 σε 43,4% το 2014) και σταδιακά με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (από 28,4% το 2006 σε 36,1% το 2014) (Γράφημα 3).

Χρήση ίντερνετ

Γράφημα 4. Έφηβοι 15 ετών με προβλήματα από τη χρήση του ίντερνετ στο σύνολο και ανά φύλο (%)

Πηγή: ΕΠΙΨΥ | Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων μαθητών – HBSC/WHO, 2014

Οι 15χρονοι έφηβοι απάντησαν σε ερωτήσεις σχετικά με τη χρήση του ίντερνετ⁷ και την πιθανή εξάρτηση από αυτό. Οι απαντήσεις τους, στο σύνολο και ανά φύλο, παρουσιάζονται στο Γράφημα 4.

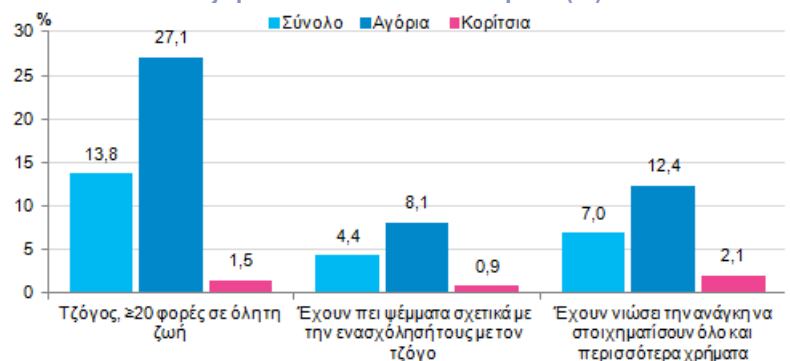
Σύμφωνα με τη συνολική βαθμολογία στην κλίμακα εξάρτησης από το ίντερνετ⁷, συμπτώματα εξάρτησης εμφανίζει ένας στους 7 μαθητές ηλικίας 15 ετών (14,1%), σε παρόμοια ποσοστά αγόρια (13,9%) και κορίτσια (14,4%). Διαχρονικά, από το 2010 στο 2014, το αντίστοιχο ποσοστό δε μεταβάλλεται στατιστικά σημαντικά, τόσο στο σύνολο των 15χρονων όσο και στα δύο φύλα ξεχωριστά (15,5% το 2010 και 14,1% το 2014, για το σύνολο των 15χρονων).

Ενασχόληση με τον τζόγο

Στην πρόσφατη έρευνα HBSC/WHO του 2014, οι 15χρονοι έφηβοι ρωτήθηκαν σχετικά με την ενασχόλησή τους με τον τζόγο, και συγκεκριμένα για το εάν έχουν στοιχηματίσει χρήματα σε πρακτορείο ή στο ίντερνετ για το αποτέλεσμα ενός αγώνα (ποδόσφαιρο, μπάσκετ κλπ), διαγωνισμού (γιουροβίζιον κλπ) ή παιχνιδιού στο οποίο έπαιζαν οι ίδιοι (ηλεκτρονικό πόκερ, τάβλι, κλπ).

Δύο στους πέντε 15χρονους εφήβους(43,5%) έχουν στοιχηματίσει τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους, σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό τα αγόρια (68,0%) από ό,τι τα κορίτσια (21,0%), ενώ ποσοστό 13,8% ανέφεραν ότι έχουν στοιχηματίσει περισσότερες από 20 φορές στη ζωή τους (Γράφημα 5).

Γράφημα 5. Έφηβοι 15 ετών με υπερβολική ενασχόληση με τον τζόγο στο σύνολο και ανά φύλο (%)

Πηγή: ΕΠΙΨΥ | Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων μαθητών – HBSC/WHO, 2014

⁷ Young, K.S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. CyberPsychology and Behaviour, 1(3): 237-244.

Πρόσφατη ενασχόληση με το τζόγο (τον τελευταίο χρόνο πριν από την έρευνα) αναφέρεται από έναν στους 3 εφήβους 15 ετών (33,3%), ενώ ποσοστό 8,5% αναφέρουν ότι τον τελευταίο χρόνο στοιχημάτισαν τουλάχιστον 20 φορές.

Εξετάζοντας τα πιθανά συμπτώματα εξάρτησης από τον τζόγο⁸, οι έφηβοι ρωτήθηκαν για το εάν χρειάστηκε ποτέ να πουν ψέμματα σχετικά με την ενασχόλησή τους με τον τζόγο και εάν ποτέ ένιωσαν την ανάγκη να στοιχηματίσουν όλο και περισσότερα χρήματα. Από την αξιολόγηση των απαντήσεών τους προκύπτει ότι ποσοστό 6,7% των 15χρονων εφήβων βρίσκονται σε κίνδυνο για προβληματική ενασχόληση με τον τζόγο, ενώ ποσοστό 2,3% έχουν ήδη προβληματική ενασχόληση, με τα παραπάνω ποσοστά να διπλασιάζονται για τα αγόρια σε 12,1% και 4,2%, αντίστοιχα.

Συμπεράσματα

Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν το γεγονός ότι η μεγάλη πλειονότητα των εφήβων στην Ελλάδα περνούν ένα μεγάλο μέρος της ημέρας τους μπροστά σε συσκευές με οθόνη, ενώ αρκετοί ασχολούνται και με τον τζόγο.

Πιο συγκεκριμένα, περισσότεροι από τους μισούς εφήβους ηλικίας 11 έως 15 ετών ανέφεραν ότι βρίσκονται μπροστά σε κάποια οθόνη τουλάχιστον 5 ώρες την ημέρα εβδομαδιαίως, ενώ τα Σαββατοκύριακα ο χρόνος αυτός αυξάνεται σε 8 ώρες την ημέρα. Ένας στους 7 εφήβους εμφανίζει συμπτώματα εξάρτησης από τη χρήση του ίντερνετ. Διαχρονικά από το 2010 στο 2014, ο χρόνος απασχόλησης των εφήβων μπροστά στην οθόνη δεν φαίνεται να μεταβάλλεται σημαντικά, ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, ο χρόνος που αφιερώνεται στο διαδίκτυο και τα βιντεοπαιχνίδια τείνει να «αντικαθιστά» τον χρόνο παρακολούθησης τηλεόρασης και βίντεο.

Ανάλογα ευρήματα αναφέρονται και από μια άλλη έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2012 στη χώρα μας όπου το 12,7% των εφήβων διαπιστώθηκε ότι κάνει προβληματική χρήση του ίντερνετ⁹.

Πλήθος μελετών συγκλίνουν στο ότι η ενασχόληση με ηλεκτρονικές συσκευές, κυρίως με εκείνες που διαθέτουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, δεν αποτελεί αυτή καθαυτή συμπεριφορά υψηλού κινδύνου. Αντίθετα, φαίνεται ότι αυτές αποτελούν σημαντικό εκπαιδευτικό εργαλείο και συμβάλλουν πολύπλευρα τόσο στην ανάπτυξη των εφήβων όσο και στην κοινωνικοποίησή τους με τις δυνατότητες που προσφέρουν για επικοινωνία και αλληλεπίδραση^{10,11}. Εντούτοις, η υπερβολική χρήση των συσκευών αυτών από τα παιδιά και τους εφήβους, που συχνά πλησιάζει την εξάρτηση, έχει συνδεθεί με προβλήματα στην ψυχοκοινωνική τους υγεία, όπως η επιθετικότητα, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, το άγχος, τα συμπτώματα κατάθλιψης και η κοινωνική φοβία, η δυσκολία στον ύπνο. Εξάλλου, η χρήση υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης του ίντερνετ μπορεί να λάβει αρνητικές διαστάσεις σε περιπτώσεις που οι έφηβοι συνομιλούν και αναπτύσσουν σχέσεις με αγνώστους (π.χ. σεξουαλική παρενόχληση, cyberbullying)¹². Επιπροσθέτως, το γεγονός ότι η Ελλάδα πιθανώς υπολείπεται άλλων χωρών στην ανάπτυξη και τη διαθεσιμότητα νέων τεχνολογιών, καθιστά τα παραπάνω ευρήματα ιδιαίτερα ανησυχητικά καθώς η χρήση ηλεκτρονικών συσκευών και του διαδικτύου ενδέχεται να ενταθεί.

Αναφορικά με τον τζόγο, σχεδόν οι μισοί 15χρονοι έφηβοι ανέφεραν ότι έχουν στοιχηματίσει χρήματα τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (13,8%) έχουν στοιχηματίσει περισσότερες από 20 φορές. Επιπλέον, τα ευρήματα δείχνουν ότι ένα στα 8 αγόρια βρίσκεται σε κίνδυνο προβληματικής ενασχόλησης με τον τζόγο ενώ χαμηλότερο, αλλά αξιο προσοχής, ποσοστό (4,2%) έχουν ήδη προβληματική ενασχόληση.

⁸ Johnson, E. E., Hamer, R., Nora, R. M., Tan, B., Eisenstein, N., & Engelhart, C. (1997). The Lie/Bet questionnaire for screening pathological gamblers. *Psychological Reports*, 80(1): 83–88.

⁹ Tsitsika, A., et al. (2012). Internet addictive behavior in adolescence: a cross-sectional study in seven European countries. Διαθέσιμο στο http://www.eunetadb.eu/files/docs/Qualitative_Report_D6.pdf

¹⁰ McCarrick, K., & Xiaoming, L. (2007). Buried treasure: The impact of computer use on young children's social, cognitive, language development and motivation. *AACE Journal*, 15(1): 73-95.

¹¹ Valkenburg, P., M., & Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *J Adolesc Health*, 48: 121-127.

¹² Huesmann, L., R. (2007). The impact of electronic media violence: scientific theory and research. *J Adolesc Health*, 41: S6- S13.

Σε ό,τι αφορά τον τζόγο, αν και το νομικό πλαίσιο απαγορεύει στους ανήλικους να στοιχηματίζουν χρήματα, η ευρεία διαθεσιμότητα και η διαφήμιση του στοιχήματος σε συνδυασμό με την αυξανόμενη αποδοχή του ως ακίνδυνης συμπεριφοράς, θα πρέπει να αποτελέσει σημείο προβληματισμού για τους επαγγελματίες υγείας αλλά και για το οικογενειακό περιβάλλον των εφήβων. Πλήθος μελετών δείχνουν ότι οι ανήλικοι που ασχολούνται με τον τζόγο έχουν αυξημένη πιθανότητα να εξελιχθούν σε ενήλικες με εξάρτηση από αυτόν, ενώ παράλληλα οι έφηβοι που στοιχηματίζουν χρήματα φαίνεται ότι είναι πιθανότερο στη συνέχεια της εφηβείας να πειραματιστούν με χρήση αλκοόλ, καπνού και άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών^{13,14}.

Παρά το γεγονός ότι στο παρόν τεύχος περιγράφονται συμπεριφορές εξάρτησης, αξίζει να σημειωθεί ότι η αξιολόγηση των εφήβων βασίζεται σε αυτοαναφορές τους και όχι σε κλινική αξιολόγησή τους· συνεπώς, τα ευρήματα πρέπει να ερμηνεύονται με σύνεση.

Τα παραπάνω ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη ανάπτυξης και συστηματικής εφαρμογής προγραμμάτων ενημέρωσης, πρόληψης και παρέμβασης για την προστασία των νέων από τους κινδύνους που προκύπτουν από την υπερβολική χρήση των ηλεκτρονικών συσκευών και τον τζόγο. Στόχος των προγραμμάτων αυτών θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη των επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων των εφήβων, στο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον, και η προαγωγή άλλων εναλλακτικών και εποικοδομητικών δραστηριοτήτων στον ελεύθερο χρόνο τους (φυσική δραστηριότητα, αθλητισμός, διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, κλπ.), που περιορίζουν τον υπερβολικό χρόνο μπροστά στις οθόνες ηλεκτρονικών συσκευών, βοηθούν στην ανάπτυξη υγιούς προσωπικότητας και εξασφαλίζουν τη σωματική υγεία.

Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων μαθητών – HBSC/WHO

Η «Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων μαθητών» διεξάγεται στο πλαίσιο του διεθνούς προγράμματος «Health Behaviour in School-Aged Children» (HBSC, www.hbsc.org) υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Η έρευνα επαναλαμβάνεται ανά τετραετία σε περισσότερες από 40 χώρες παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο ζωής των εφήβων και τους κινδύνους που απειλούν την υγεία τους. Οι πληροφορίες αυτές κατευθύνουν τις πολιτικές πρόληψης των κρατών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Στη χώρα μας το πρόγραμμα πραγματοποιείται από το ΕΠΙΨΥ από το 1998 με την επιστημονική ευθύνη της Ομοτ. Καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Α. Κοκκέβη.

Στην έρευνα του 2014 συμμετείχε πανελλήνιο αντιπροσωπευτικό δείγμα 4.141 μαθητών εφηβικής ηλικίας (ΣΤ΄ Δημοτικού, Β΄ Γυμνασίου και Α΄ Λυκείου) από 245 σχολικές μονάδες. Οι μαθητές απάντησαν σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν μέσα στις τάξεις τους.

Η έρευνα υλοποιήθηκε χάρη στη μερική οικονομική ενίσχυση από τη UNICEF και στην εθελοντική συμβολή μελών και φοιτητών ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας.

Ηλεκτρονική πρόσβαση των ευρημάτων της έρευνας στην ιστοσελίδα: www.epipsi.gr

Για βιβλιογραφική αναφορά:

Κοκκέβη Α., Σταύρου Μ., Καναβού Ε., Φωτίου Α. Εξαρτητικές συμπεριφορές στην εφηβεία: Μέρος Β. Άλλες εξαρτήσεις. Σειρά θεματικών τευχών: Έφηβοι, Συμπεριφορές & Υγεία. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής. Αθήνα, 2015.

Kokkevi, A., Stavrou, M., Kanavou, E., Fotiou, A. Addictive behaviours in adolescence: Part B. Other addictions. Series of Short Reports: Adolescents, Behaviours & Health. University Mental Health Research Institute. Athens, 2015

Πληροφορίες:

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής

Τ.Θ. 66517 | Παπάγου | Αθήνα

Τηλ.: 210.61.70.014 | Φαξ: 210.65.37.273 | URL: www.epipsi.gr

¹³ Bürge, A., N., Pietrzak, R., H., & Petry, N., M. (2006). Pre/early adolescent onset of gambling and psychosocial problems in treatment seeking pathological gamblers. *J Gambli Stud*, 22(3): 263-274.

¹⁴ Vitaro, F., Brendgen, M., Ladouceur, R., & Tremblay, R., E. (2001). Gambling, delinquency, and drug use during adolescence: Mutual influences and common risk factors. *J Gambli Stud*, 17(3): 171-190.